

Sprawozdanie z realizacji w roku 2013 Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Gminy
Sulechów na lata 2011-2015

W niniejszym sprawozdaniu opisano działania, jakie podejmowano w roku 2013 w celu realizacji założeń zawartych w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego Gminy Sulechów na lata 2011-2015, przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 15 listopada 2011 r.

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym

Jednostki organizacyjne Gminy Sulechów w roku 2013 podejmowały różnorodne działania, które pośrednio wpływały na poprawę zdrowia psychicznego. Sulechowski Dom Kultury, mimo że zadania z zakresu zdrowia psychicznego nie dotyczą wprost działalności statutowej placówki, organizował rozmaite formy aktywności społecznej i kulturalnej, które wpływały także na poprawę kondycji psychicznej uczestników poprzez integrację oraz możliwość rozwoju osobowości. Podobnie Ośrodek Sportu i Rekreacji podejmował wiele inicjatyw mających na celu zainteresowanie mieszkańców aktywnością sportową i wzmocnieniem sprawności fizycznej, co również przyczyniło się do lepszego samopoczucia, ograniczyło stres i pozytywnie oddziaływało na zdrowie psychiczne. Adresatami działań ośrodka byli zróżnicowani wiekowo mieszkańcy gminy. Dzieci i młodzież chętnie uczestniczyły w akcjach sportowo-rekreacyjnych organizowanych w czasie wolnym od zajęć (Akcja Zima, Akcja Lato). OSiR w roku ubiegłym zorganizował Wyścig Rowerów Górskich MTB, Przedszkoolimpiadę, rozgrywki ligowe drużyn amatorskich, zajęcia typu aqua aerobik i fitness, nordic walking oraz uczestniczył w Lubuskiej Olimpiadzie Młodzieży. Ogółem w roku 2013 z oferty ośrodka skorzystało 320330 osób.

Biuro Pełnomocnika ds. Uzależnień realizowało zadania związane z integracją społeczną dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, uwzględniając działania mające zapobiegać patologiom społecznym. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych oraz Impresariat Artystyczny „HABART” przygotowało spektakl tematyczny pt. „Nygusek”, który obejrzało około 40 dzieci ze świetlic opiekuńczo-środowiskowych z terenu gminy. W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi ze środków Wydziału Spraw Społecznych, Oświaty, Kultury i Sportu zrealizowano zadania skierowane do osób po mastektomii oraz do osób niedowidzących, które dzięki wsparciu finansowemu ze strony Gminy mogły uczestniczyć w rehabilitacji psychofi-

zycznej. Z takiej pomocy w roku ubiegłym skorzystały 53 osoby, a na zadania przeznaczono łącznie 14000 zł.

Pod opieką wykwalifikowanej kadry podopieczni Środowiskowego Domu Samopomocy zdobywali nowe umiejętności ułatwiające funkcjonowanie w środowisku, zwiększające samodzielność oraz integrujące z otoczeniem. Wsparcie miało na celu także kształtowanie zachowań i stylu życia korzystnych dla zdrowia psychicznego. W domu samopomocy 35 osób niepełnosprawnych (w wyniku upośledzenia lub choroby psychicznej) nabywało umiejętności w zakresie codziennych czynności, brało udział w imprezach kulturalnych oraz w rehabilitacji.

Przedszkola i szkoły, dla których organem prowadzącym jest Gmina Sulechów, realizowały założenia programu ochrony zdrowia psychicznego poprzez kampanie informacyjno-edukacyjne skierowane do dzieci, rodziców i pracowników placówek. Edukacja przyczyniła się do upowszechnienia wiedzy na temat często występujących zaburzeń psychicznych, przeciwdziałania agresji i nietolerancji, wzmocniła empatię poprzez wskazywanie przykładów dobrych zachowań i uwrażliwianie na krzywdę i przemoc. Dzieci w przedszkolach uczestniczyły w zajęciach wyciszających z elementami bajkoterapii, posługiwały się kodeksem przedszkolaka uwzględniającym wpływ hałasu na samopoczucie, uczyły się odczytywania emocji rówieśników. Działania profilaktyczne przygotowywane dla najmłodszych służyły wzmocnieniu odporności psychicznej dzieci, nabyciu umiejętności radzenia sobie z niekorzystnymi sytuacjami życiowymi, jak również pomagały w inicjowaniu właściwych działań w przypadku pojawienia się problemów psychologicznych (gry i zabawy dydaktyczne, zajęcia wychowawcze, spotkania z psychologiem). W szkołach prowadzono zajęcia poświęcone kontrolowaniu emocji, których celem było nabycie przez uczniów umiejętności radzenia sobie ze stresem. W ten sposób promowano zachowania korzystne dla zdrowia psychicznego. W Szkole Podstawowej w Bukowie uczniowie wzięli udział w programie „Mój wybór” z zakresu profilaktyki uzależnień. W przeprowadzonym po zajęciach badaniu 78% dzieci zadeklarowało, że dzięki udziałowi w tym programie nauczyło się lepiej radzić sobie ze stresem. Działania realizowane w ramach tego projektu sprzyjały kształtowaniu zachowań prozdrowotnych i umiejętności psychospołecznych mających chronić przed zagrożeniami. Uczniowie zdobyli wiedzę na temat zgubnych skutków nałogów oraz poznali zasady i konsekwencje dbania o zdrowie własne i swoich bliskich. W działaniach promujących zdrowie psychiczne uczestniczyli również rodzice, którym udzielane były porady i wskazówki ułatwiające rozwiązywanie problemów takich jak lęk przed szkołą i separacją z matką. W miarę potrzeb kierowano rodziców do poradni psychologiczno-pedagogicznej. W Bukowie psycholog przeprowadził pogadankę dla

rodziców pod hasłem „Jak rozmawiać z dzieckiem”. W wyniku współpracy z poradnią z konsultacji psychologicznych korzystało systematycznie dwoje dzieci. Dzięki tym działaniom rodzice uzyskali wsparcie w zakresie prawidłowego rozwoju dzieci i zwiększyli swoje umiejętności wychowawcze. Podobne spotkania i prelekcje organizowano w pozostałych placówkach oświatowych, a dzieci potrzebujące pomocy psychologicznej kierowane były na terapie indywidualne. Szkoły uczestniczyły w akcjach promujących zdrowie, jak wspomniani wcześniej „Mój wybór” oraz innych: „Ja sam buduję swój wizerunek”, „Tydzień promocji zdrowia”, „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Wyloguj się do życia”, „Stop cyberprzemocy”, „Narkotyki – rozmazane życie”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Spróbujmy inaczej”, „W zdrowym ciele zdrowy duch”, „Kocham, nie biję”.

Promocja zdrowia psychicznego w placówkach oświatowych przyczyniła się do podniesienia świadomości dzieci i rodziców na temat zagrożeń płynących z nałogów, stresu czy niewłaściwych metod wychowawczych, wskazując jednocześnie formy pomocy i możliwości kształtowania osobowości. Zadania realizowane w szkołach służyły wzmocnieniu zdrowych relacji między pokoleniami, poprawie komunikacji interpersonalnej, wzrostowi asertywności i samooceny młodych ludzi.

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym

W ubiegłym roku 11 osób z zaburzeniami psychicznymi uzyskały wsparcie Ośrodka Pomocy Społecznej w postaci świadczeń pieniężnych, rzeczowych i usługowych. Formy i zakres opieki dostosowane były indywidualnie do potrzeb osób znajdujących się w trudnej sytuacji. W zakresie pracy socjalnej prowadzone było poradnictwo prawne, medyczne, i rodzinne. Osoby niepełnosprawne i ich rodziny wspierano również świadczeniami w ramach funduszu alimentacyjnego, świadczeń rodzinnych i dodatków mieszkaniowych. Osoby z zaburzeniami psychicznymi, które w miejscu zamieszkania potrzebowały wsparcia innych, korzystały ze specjalistycznych usług opiekuńczych.

W placówkach oświatowych szczególną uwagę poświęcono wspieraniu uczniów i ich rodzin poprzez konsultacje i grupy wsparcia pomagające rozwiązywać problemy wychowawcze i emocjonalne, a także poprzez zapewnienie uczniom z zaburzeniami wielostronnej pomocy. W tym celu jednostki współpracowały z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Sulechowie oraz ze szkołami specjalnymi w Sulechowie, Zaborze i Ciborzu. Szkoła Podstawowa w Kalsku objęła wsparciem 5 rodzin zagrożonych patologią, wykluczeniem społecznym lub chorobami psychicznymi. W Szkole Podstawowej nr 1 w Sulechowie 2 osoby uzyskały po-

moc w codziennym funkcjonowaniu, a poprzez indywidualne spotkania terapeutyczne wzrosła świadomość dzieci związana z wpływem używek na zdrowie fizyczne i psychiczne.

Zapobieganie przemocy w rodzinie, szkole i środowisku lokalnym

W roku 2013 pracownicy Biura Pełnomocnika ds. Uzależnień w Sulechowie przeprowadzili około 300 rozmów z osobami uzależnionymi od alkoholu, narkotyków, współuzależnionymi oraz osobami dotkniętymi przemocą, z czego 180 było rozmowami „pierwszego kontaktu”, czyli z osobami niezarejestrowanymi w bazie danych Biura Pełnomocnika ds. Uzależnień w Sulechowie. Rozmowy służyły zorientowaniu się w problemie, zmotywowaniu osoby poszkodowanej do podjęcia natychmiastowo stosownych działań zmierzających do poprawy sytuacji oraz udzieleniu pomocy w wybraniu najefektywniejszej metody działania, a niekiedy skierowaniu do odpowiednich instytucji. Pokrzywdzeni mogli liczyć na uzyskanie profesjonalnej pomocy w sytuacji kryzysowej związanej z nadużywaniem alkoholu, narkotyków bądź przemocą. Biuro Pełnomocnika ds. Uzależnień udostępniło także pomieszczenia oraz udzieliło wsparcia merytorycznego Samopomocowej Grupie Kobiet. W cotygodniowych spotkaniach udział brało 30 pań, wśród których wzrosła świadomość nt. współuzależnienia, uzyskały one także informację na temat możliwości otrzymania specjalistycznej pomocy na terenie gminy Sulechów. W roku ubiegłym w ramach działalności Pełnomocnika ds. Uzależnień wspierano funkcjonowanie świetlic środowiskowych i opiekuńczo-wychowawczych. Umożliwiono w ten sposób dzieciom i młodzieży twórcze i pozytywne zagospodarowanie czasu wolnego, a także rozwój zainteresowań; zrealizowano w środowiskach dotkniętych i zagrożonych alkoholizmem i narkomanią programy profilaktyczne oraz propagowano zdrowy styl życia. Na terenie gminy funkcjonowały 4 świetlice środowiskowe oraz 2 świetlice opiekuńczo-wychowawcze. Łącznie we wszystkich świetlicach zapisanych było ok. 220 dzieci. Pełnomocnik ds. Uzależnień, realizując program ochrony zdrowia psychicznego, włączył się w kampanię edukacyjno-profilaktyczną pod hasłem „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, która skierowana była do uczniów, nauczycieli, rodziców, kierowców, a także innych mieszkańców gminy. W ramach kampanii uczniowie i wychowankowie świetlic środowiskowych i opiekuńczo-wychowawczych wzięli udział w ogólnopolskich konkursach literackich, plastycznych, sportowych, filmowych i fotograficznych z atrakcyjnymi nagrodami. Kampanię wśród kierowców przeprowadzono przy współpracy sulechowskiej policji oraz straży miejskiej.

Procedurami interwencji wobec przemocy w rodzinie zajmował się z kolei Zespół Interdyscyplinarny, składający się z grup roboczych, w których działają pracownik socjalny i policjant

oraz osoby zaproszone do współpracy. W poprzednim roku odbyły się 4 posiedzenia zespołu i 268 spotkań grup roboczych, które pozwoliły na rozpoznanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, a także na ustalenie sposobów przeciwdziałania zagrożeniom i podjęcie działań w celu monitorowania ich skutków. Ofiary i sprawcy otrzymali informację o konsekwencjach zaistniałej sytuacji i sposobie wykorzystania przysługujących im praw. Procedurę Niebieskiej Karty zastosowano w przypadku 85 rodzin. W ramach współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Kobiet BABA osobom dotkniętym przemocą udzielano porad prawnych i psychologicznych, z których w roku ubiegłym skorzystały 104 rodziny będące w sytuacji wymagającej interwencji. Ofiary przemocy i osoby zagrożone uzyskały wskazówki dotyczące sporządzania pozwów sądowych i innych pism przydatnych w postępowaniach prawnych. Ponadto w każdym przypadku stwierdzenia przemocy fizycznej lub psychicznej podejmowane były - przy współudziale instytucji zajmujących się tym problemem - wszechstronne działania mające na celu wyeliminowanie tego zjawiska lub zminimalizowanie jego skutków. Pracownicy socjalni OPS kierowali opinie do Sądu Rodzinnego dotyczące nieprawidłowości w sprawowaniu opieki nad dziećmi, a także zawiadomienia do Prokuratury o wszczęcie postępowania przeciwko sprawcom przemocy. Pracownicy socjalni sporządzali informację do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na temat osób uzależnionych, które mogłyby zostać skierowane na terapię. Wydano 24 opinie do sądu w sprawie zaniedbań opiekuńczych, 22 zawiadomienia do Prokuratury o stosowaniu przemocy i 132 informacje, z których 19 dotyczyło sprawców przemocy. Ponadto na wniosek pracowników socjalnych ofiary przemocy kierowane były do całodobowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w celu izolacji od sprawcy przemocy. Z tej formy wsparcia skorzystało 6 osób, w tym 3 dzieci ofiar przemocy, którym udzielono schronienia i fachowej opieki.

W celu zapobiegania przemocy w szkole placówki oświatowe prowadziły zajęcia na temat agresji i bezpieczeństwa (np. „Bezpieczna szkoła”, „Bezpieczny Internet”, „Agresji i przemocy – stop”, „Bezpieczne wakacje”). Uczniowie wykazujący zaburzenia w relacjach z rówieśnikami kierowani byli na indywidualne konsultacje z pedagogami szkolnymi, którzy prowadzili z uczniami rozmowy motywujące do zmiany zachowania poprzez rozwijanie umiejętności kontrolowania złości, nazywania emocji, kształtowania umiejętności przewidywania konsekwencji niestosownego zachowania. Rodzicom udzielali wskazówek w zakresie pracy z dzieckiem. W Szkole Podstawowej w Bukowie wśród rodziców i uczniów przeprowadzono ankietę nt. samopoczucia i bezpieczeństwa uczniów w szkole. Z obserwacji zachowań dzieci oraz ze szkolnego systemu nagradzania i karania wynikało, że w porównaniu z poprzednim rokiem nastąpiła poprawa w zachowaniu uczniów. Nauczyciele i pedagodzy

wspierali uczniów w sytuacjach trudnych, ucząc ich np. eliminowania napięć psychicznych z powodu niepowodzeń szkolnych i panowania nad emocjami oraz reagowania adekwatnie do bodźca. Dbali o zapewnienie porządku i sprawnego działania w sytuacjach kryzysowych. Szczególną uwagę zwracano na oznaki przemocy nie tylko w szkole, ale i w rodzinie, a w razie konieczności stosowano odpowiednie procedury w celu udzielenia pomocy pokrzywdzonym. Przedszkole nr 5 w Sulechowie opracowało program zapobiegania przemocy w rodzinie i procedury np. postępowania w przypadku gdy do przedszkola uczęszcza dziecko głodne lub zaniedbane. Dyrektorzy placówek współpracowali z kuratorami rodzinnymi, policją, strażą miejską, a także z terapeutami i psychologami, ilekroć zaszła taka potrzeba. W celu zapobiegania przemocy w rodzinie i w szkole organizowano indywidualne spotkania i konsultacje rodziców oraz uczniów z pedagogiem szkolnym i wychowawcami klas, realizowano szkolne programy profilaktyki, prowadzono zajęcia edukacyjno-profilaktyczne dla rodziców, informowano o możliwości otrzymania wsparcia przez osoby doznające przemocy. Uczniowie i ich rodziny uzyskali wiedzę o tym, gdzie mogą otrzymać pełniejsze informacje na temat wsparcia rodzin i przeciwdziałania przemocy. Starano się także przełamać opór środowiska przed dzieleniem się swoimi problemami i szukaniem pomocy u specjalistów.

Opisane powyżej działania podejmowane w roku 2013 służyły realizacji założeń Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Gminy Sulechów na lata 2011-2015.

WS/MAW